

Czine Ágnes¹

**A fegyvermester esete, akit a bíróság jogerősen mentesített,
de fegyvert mégsem szerezhett
– avagy az előzetes mentesítést követő
hátrányos jogkövetkezmények**

Az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények

Az elítéléshez számos joghátrány fűződik, amelyek rendkívül szerteágazók, és a mindennapi élet számos területén jelentkeznek. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) az elítélés körébe vonja a büntetőjogi felelősség megállapítását, a büntetés kiszabását, illetve az intézkedés alkalmazását. A büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet jogerőre emelkedésétől, vagyis az elítéléstől kezdve a büntetés végrehajtása, kitöltése alatt, sőt a büntetés kitöltése után is érvényesülnek a joghátrányok, kifejtik hatásukat attól függően, hogy pontosan milyen a kiszabott büntetés neme és mértéke (LUKÁCS–VIG 2019, 107.). Példaként hozható fel, hogy akit a bíróság jogerős határozatával közügyektől eltiltásra – mint mellékbüntetésre – ítélt, nem lehet civil szervezetnek, közalapítványnak, köztisztviselőnek a tisztségviselője sem.

A büntetőjogi felelősség megállapításához, valamint a büntetés kiszabásához vagy intézkedés alkalmazásához fűződő hátrányos jogkövetkezményt csak törvény állapíthat meg.² Az elítéléshez fűződő mindezen hátrányos jogkövetkezményeket két nagy csoportba sorolhatjuk. Az első csoportba a büntetőjogi joghátrányok tartoznak, míg a második csoportba azok a hátrányos jogkövetkezmények, amelyek a büntetőjogon kívül érvényesülnek. A büntetőjogi jogkövetkezményeket maga a büntető törvénykönyv határozza meg, és rögzíti továbbá azt is, hogy az egyéb jogkövetkezményekről is törvényben kell rendelkezni. A büntetőjogi elítélést követő ismételt bűnelkövetés büntetőjogi joghátrányként a törvényben rögzítettek szerint a visszaesői minőség megállapítását alapozza meg.

¹ Alkotmánybíró; Károli Gáspár Református Egyetem Bűnügyi Tudományok Intézete, oktatási rektorhelyettes, intézetvezető-helyettes, egyetemi docens.

² 2012. évi C. törvény 97. § (1).

A büntetőjogon kívüli hátrányos jogkövetkezmények számtalan jogterületen jelen vannak. Így például közigazgatási jog körébe eső szabály, hogy az Alkotmánybíróság tagjává csak büntetlen előéletű magyar állampolgár választható.³ Munkajogi korlátozásra példa továbbá a közoktatásban alkalmazás feltételei közül az, hogy az alkalmazott személy büntetlen előéletű legyen. A polgári jog körébe esik, hogy például hivatásos gondnok csak büntetlen előéletű személy lehet, míg a gazdasági jog területéről említhető, hogy a közbeszerzési eljárásban nem lehet ajánlattevő az, aki a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól nem mentesült (BÉKÉS et al. 1980, 414.).

Az elítéléshez fűződő nem büntetőjogi jogkövetkezmény

Az elítéléshez fűződő nem büntetőjogi következmény közismert: az elkövető már nem minősül büntetlen előéletű személynek. A bűnügyi nyilvántartási rendszerrel, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény ennek megfelelően alapvetően négy nyilvántartást határoz meg:⁴ a büntettesek nyilvántartását; a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartását; a büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartását és a külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilvántartását.

Az elítéléshez fűződő jogkövetkezmények vizsgálata szempontjából a büntettesek nyilvántartásának és a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásának van jelentősége.

A büntettesek nyilvántartásában csak azoknak a személyeknek az adatai szerepelnek, akiket a büntetőeljárás eredményeként a bíróság jogerősen elítélt, vagyis az ügyükben bűnösséget megállapító jogerős ügydöntő határozat született, amennyiben az elítélt a határozat jogerőre emelkedésének napján a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény vagy a Btk. alapján nem mentesült. Ezek azok a személyek, akik nem kapnak a büntetlen előéletet igazoló hatósági erkölcsi bizonyítványt. A büntettesek nyilvántartásában szereplő adatok kezelésének célja sokrétű. Egyrészt arra szolgál, hogy elősegítse a büntető ügyben eljáró bíróság ügydöntő határozatában foglalt büntetések és intézkedések végrehajtását, a büntetett előélet tényének igazolását. Ezen túlmenően bűnmegelőzési, bűnüldözési, igazságszolgáltatási és nemzetbiztonsági érdekek védelmét is célként határozta meg a törvényalkotó. A büntettesek nyilvántartási rendszerébe való bejegyzés nem

³ 2011. évi CLI. törvény 6. § (1).

⁴ 2009. évi XLVII. törvény 7. §.

konstitutív hatályú, vagyis a büntetőjogi felelősségre, a kiszabott büntetésre vagy alkalmazott intézkedésre vonatkozó tényeket nem a nyilvántartásba való bejegyzés (vagy törlés), hanem a bíróság jogerős határozata keletkezteti.⁵

A hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásában annak az adatait kell nyilvántartani,

- akinek az adatait a büntetettek nyilvántartásából a mentesítés folytán törölték;
- akivel szemben a bíróság bűnösséget megállapító jogerős ügydöntő határozatot hozott, és annak jogerőre emelkedésének napján mentesült;
- akivel szemben a bíróság bűnösséget megállapító jogerős ügydöntő határozatot hozott, de büntetés kiszabását mellőzte;
- akivel szemben a bíróság megrovás, próbára bocsátás, jóvátételi munka vagy kényszergyógykezelési intézkedést, illetve akivel szemben a bíróság terheltként elközbzás, vagyonelkobzás vagy elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele intézkedést alkalmazott;
- akivel szemben az ügyészség megrovást alkalmazott.⁶

A hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartása kapcsán a törvény egyértelműen a mentesítésnél húzza meg azt a határt, amely alapján az adatokat rendszerezni kell. A nyilvántartás célja, a büntetettek nyilvántartásához hasonlóan, a bírósági ítéletben foglalt büntetés és intézkedés végrehajtásának elősegítése. Ez akkor különös jelentőségű, ha a korábbi büntetőjogi szankció megismerésének alkotmányos indoka van. Valójában épp a visszaesés megállapítása miatt, illetőleg a bűnisméltés mérlegelése esetére, valamint az elítéléshez fűződő, a büntetlen előélethez képest szigorúbb követelményeket meghatározó foglalkoztatási, engedélyezési szabályok végrehajtása érdekében szükséges az adatok ezen körének nyilvántartási rögzítése. Léteznek például olyan, különösen bizalmas munkakörök, illetőleg közbiztonságra veszélyes tevékenységek, amelyek esetén felmerül, hogy alkotmányosan indokolható az olyan törvényi feltétel, amely – a büntetlen előéleten túl – meghatározott ideig, bizonyos bűncselekmények miatti marasztalás esetén kizárja a tevékenység végzésére való jogosultságot. Ebben az esetben különös jelentősége van az adatállományban lévő adatok ismeretének.

Mint ismeretes, az ítélet jogerőre emelkedését követően a bíróság meghatározott adatlapok kitöltése és elküldése révén értesíti a bűnügyi nyilvántartást végző központi szervet az adott személy jogerős elítéléséről. A bűnügyi nyilvántartó szerv pedig épp a bűnügyi nyilvántartási rendszerben kezelt adatok alapján

⁵ BH 2018. 303.

⁶ 2009. évi XLVII. törvény 7. §.

állítja ki az igazolás alanyának kérelmére a hatósági erkölcsi bizonyítványt. Ez a bizonyítvány jogviszony létesítésére, fenntartására vagy egyéb, törvényben meghatározott feltételnek való megfelelés igazolására szolgálhat. Példaként az ügyvédi hivatás, a személy- és vagyonőri tevékenység végzése érdekében kiállított hatósági erkölcsi bizonyítványt említeném. A közalkalmazottak, köztisztviselők, gazdasági társaságok vezető tisztségviselői, de akár kereskedelmi dolgozók esetében is szükséges a büntetlen előélet igazolása. Azonban nemcsak egy állás, tisztség betöltéséhez lehet ez feltétel. Ma már az egyetemek, a tudományos fokozatszerzési eljárás, például a habilitációs eljárás megindításánál is feltételként rögzítik a büntetlen előéletet tartalmazó erkölcsi bizonyítvány beszerzését, és így a büntetlen előélet igazolását.

A bűnügyi nyilvántartásokban kezelt adatok nyilvántartási ideje legalább a mentesítés beálltától számított három év, de nem lehet több mint a mentesítés beálltától számított 12 év. Az adatot ezután törölni kell a nyilvántartásból, ezt követően az adatok újabb bűncselekmény elkövetése esetén sem jutnak jelentőséghez. A mentesülés beálltát követő nyilvántartási időben az elítéléshez kapcsolódó adatok csak a hatóságok által kikért erkölcsi bizonyítványban jelennek meg, a nyilvántartási idő leteltét követően azonban már ott sem. A nyilvántartási időt nem az ítélet jogerőre emelkedésétől, hanem a mentesülés időpontjától számítják.

Az egyik büntetőjogi kommentár megállapításai szerint a mentesítés hatálya azt jelenti, hogy a mentesítés következtében az elítélt mentesül mind a büntetőjogi, mind az egyéb törvényekben meghatározott, a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól. A mentesített személy büntetlen előéletűnek minősül, vagyis a mentesítés beálltával újból lehetősége nyílik mindazon jogok megszerzésére és gyakorlására, amelyekhez a büntetlen előéletű állampolgároknak joguk van. Ezért a mentesített személy mindig a jövőre nézve válik büntetlen előéletűvé, nem pedig az elítélésre visszamenő hatállyal. Ezen megállapítás nem teljesen pontos, és a következő eset reprezentálja, hogy – jelen esetben előzetes bírói – mentesítés esetén sem szerezhető meg például a korábbi elítélés okán a fegyvartartási engedély.

A rehabilitáció története

A rehabilitáció intézménye először a francia jogban jelent meg, amikor XIV. Lajos 1670-ben kiadott *ordonnance royale*-ja lehetővé tette, hogy a büntetés kiállása után alkalmazza a királyi kegyelemmel való rehabilitációt (*rehabilitation gracieuse*).

A francia forradalom később a királysággal együtt elsöpörte a királyi rehabilitációt is, és ennek helyébe a bírói rehabilitáció intézménye lépett (*rehabilitation judiciaire*). Az 1791. évi francia büntető törvénykönyv már tartalmazta a rehabi-

litációra vonatkozó szabályokat, és fő elvként rögzítette, hogy azt az elítélt a szabadságvesztés büntetés kiállítását követően 10 évvel kérhette. Ennek az volt a feltétele, hogy a korábbi elítélt két év óta ugyanabban a helységben lakott, és 10 éven keresztül kifogástalan magatartást tanúsított (KÁDÁR–KÁLMÁN 1966, 865.).

A magyar jogtörténet tanúsága szerint a magyar jogfejlődés nem követte a rehabilitáció európai fejlődését. Először a református egyház ismerte el az úgynevezett eklézsiamegkövetés intézményében. Ez azt jelentette, hogy az elítélt az egyházközség előtt a megbánásra vonatkozó nyilatkozatot tehetett, és amennyiben azt elfogadta a gyülekezet, büntetlennek tekintették. II. József 1787. évi büntető törvénykönyvében, annak 184. §-ában, az alábbiakat olvashatjuk. „Ha a vétek és a büntethetőség a büntetésnek kiállása vagy a kegyelmezés által eltöröltetett, akkor a valaha bűnös gonosztevőre úgy kell tekinteni, mint vétkétől tökéletesen megtisztult személyre.” A Csemegi-kódex nem tartalmazta a rehabilitáció intézményét, és abból indult ki, hogy az elítéléshez nem fűződik infámia, ezért nincs szükség a rehabilitációra sem. Jóllehet már ekkor is létezett az erkölcsi bizonyítvány. Csak az 1940. évi XXXVII. törvény⁷ vezette be a rehabilitációt. A 80 évvel ezelőtti jogszabály következetesen használta a mentesítés fogalmát. Rögzítette, hogy annak lényege az elítélt mentesítése azon hátrányos jogkövetkezmények alól, amelyeket a büntető törvényeken kívül fennálló jogszabályok a büntető ítélethez (elítéléshez), illetőleg a büntetés kiállításához fűznek.

A „mentesítési” törvény tehát azok alól a hátrányos jogkövetkezmények alól is mentesülést biztosított, amelyeket a büntetőjogon kívül, egyéb jogágak területén jelentkeztek. Az előzetes mentesítés intézményét is ismerte a törvény, amikor lehetővé tette a mentesítést akkor is, „ha a bíróság az ítéletben vagy a büntetőparancsban kimondja, hogy az elítélés, illetőleg a büntetés kiállása nem vonja maga után az említett hátrányos jogkövetkezményeket”. Amennyiben a bíróság egy újabb bűncselekmény esetén a foglalkozástól eltiltást alkalmazta, a konkrét eset körülményeit mérlegelve lehetővé tette a korábbi mentesítési szabályok félértékelését is.

A rehabilitáció és a mentesítés fogalma

Földvári József a mentesítés és a rehabilitáció fogalmát szinonimaként használva rögzítette, hogy „szükség van egy olyan jogintézményre, amely biztosítja a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alóli mentesítést. Ez az intézmény a rehabilitáció” (BÉKÉS et al. 1980, 414.). A mentesítés sajátos reszociatív intézmény:

⁷ 1940. évi XXXVII. törvénycikk a büntető ítélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények korlátozásáról és megszüntetéséről.

azt a célt szolgálja, hogy bizonyos idő eltelte után a bűnelkövetők ne szenvedjék tovább bűncselekményük következményeit, ne kelljen számot adniuk korábbi elítélésükről, büntetlen előéletűeknek lehessen őket tekinteni. Röviden: új életet kezdhessenek.

Tóth Mihály is hangsúlyozza (BELOVICS et al. 2012, 356.), hogy a „rehabilitáció” kifejezést – a korabeli magyar jogi irodalom nyomán – gyakran a mentesítés szinonimájaként kezeli, jöllehet a két fogalom nem azonos. A rehabilitáció ugyanis olyan helyzetet teremt, amely eltörli a korábbi (eredeti) elítélést, mintegy visszamenőleg próbál jóvátételt adni. Ilyen értelemben a korábban alaptalanul megvádolt személy számára utólagos jóvátételt, erkölcsi elégtételt jelent. Ezzel szemben a mentesítés nem a korábbi elítélést, csak annak bizonyos időn túl tovább gyűrűző következményeit igyekszik enyhíteni, illetve megszüntetni. Nem utólagos ártatlanságot állapít meg, hanem a társadalom „megbocsátását” fejezi ki jogi formában. A mentesített személy nem nyeri vissza az elítélése előtti helyzetét, beosztását, pozícióját, jogosítványait, munkahelyét. A mentesítés nem azt deklarálja, hogy mindig is ártatlan volt, hanem azt, hogy utóbb, vagyis hosszabb-rövidebb várakozási idő után ártatlannak kell őt tekinteni. Mindez természetesen arra az esetre is vonatkozik, ha a mentesítés közkegyelmen vagy egyéni kegyelmen alapul.⁸

A büntetőjogon kívül érvényesülő joghátrány

A konkrét esetben⁹ a vádlottat, aki fegyvermesterként dolgozott, az elsőfokú bíróság 2016. április 4. napján kelt és jogerős ítéletével lőfegyverrel visszaélés büntette miatt 1 év 6 hónapi szabadságvesztésre ítélte, amelynek végrehajtását 5 évi próbaidőre felfüggesztette. A bíróság egyben az elítéltet előzetes mentesítésben részesítette. Az ítéletben az előzetes mentesítés indokaként az eljáró bíróság azt hangsúlyozta, hogy arra azért érdemes a vádlott, mert évtizedek óta fegyvermesterként dolgozik, és e munkakörének ellátása csak akkor lehetséges, ha ismét fegyvertartási engedélyt kap. Az elsőfokú ítélet jogerőre emelkedett, és a mentesítés időpontja 2016. április 4. napja volt. A terhelt 2016. július 11. napján sörétes és golyós lőfegyver tartása iránti kérelmet nyújtott be az illetékes rendőrkapitányságon. Az első fokon eljáró hatóság a terhelt kérelmét azonban elutasította. Határozatában rögzítette, hogy az ügyben alkalmazandó, a lőfegyverekről és lőszerkekről szóló 2004. évi XXIV. törvény (a továbbiakban: Ftv.) 3/A. § (2) bekezdése alapján nem adható fegyvertartási engedély a szándékos

⁸ BH 1992. 743.

⁹ 3102/2018. (IV. 9.) AB határozat.

bűncselekmény miatti mentesítés beálltától számított 4. évig, ezért a felperes esetében ez a hátrányos jogkövetkezmény a 2016. április 4. napján bekövetkezett mentesítés időpontjától számítva 2020. április 4. napjáig fennáll.

Az indítványozó felperes (terhelt) fellebbezése folytán eljáró másodfokú hatóság helybenhagyta az elsőfokú hatóság határozatát. A másodfokú hatóság kiemelte, hogy a mentesítés következtében a felperes büntetlen előéletűnek minősül, de a bűnügyi nyilvántartásban az elítélés ténye továbbra is szerepel. Utalt arra, hogy vannak olyan foglalkozások és tevékenységek, és ilyen a fegyvertartás is, amelyek kapcsán a már mentesített, de a bűnügyi nyilvántartásban szereplő személyekre is hátrányos jogkövetkezményt kell alkalmazni. Megállapította, hogy az ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezés alapján meghatározott ideig nem kaphat fegyvertartási engedélyt az, aki büntetlen előéletű, de büntetőjogi felelősségét megállapították. A másodfokú hatóság kiemelte, hogy ez a törvényi rendelkezés kötelezően alkalmazandó taxatív előírás, amely vonatkozásában nincs mérlegelési jogköre a hatóságnak, ezért a felperes esetében a fegyvertartási engedély megszerzésének legkorábbi időpontja 2020. április 4. napja.

Ezt követően a felperes terhelt a bírósághoz fordult, és kérte a hatósági határozatok megsemmisítését. A Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírójának felfüggesztette az előtte folyamatban lévő eljárást, és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján bírói kezdeményezést terjesztett elő az Alkotmánybírósághoz. Indítványában az Ftv. 3/A. § (2) bekezdés b) pontja alaptörvény-ellenességét állította, és kérte a támasztott jogszabályi rendelkezés megsemmisítését.

Az indítvánnyal érintett – közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti – perben a bíróságnak abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy az eljáró hatóságok jogszerűen tagadták-e meg a felperes fegyvertartási engedélyének kiadását.

Az indítványozó bíró elsősorban az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében foglalt, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jog sérelmét állította. Azzal összefüggésben hangsúlyozta, hogy a felperes fegyvermester, akinek foglalkozása ellátásához elengedhetetlenül szükséges a fegyver használata. Kiemelte az indítványozó, hogy a hatósági engedély kiadásának a várakozási időre hivatkozással való megtagadása a jelen ügyben azért sérti az Alaptörvény XII. cikkben foglalt alapjogot, mert ellehetetleníti a felperes által választott és tanult foglalkozás gyakorlását. Emellett az indítványozó álláspontja szerint nem állapítható meg, hogy az alapjog korlátozására egy másik alapjog védelme miatt lenne szükség. Megítélése szerint az Ftv.-ben szabályozott várakozási idővel gyakorlatilag kiüresedik a mentesítés büntetőjogi intézménye, mivel olyan hátrányos jogkövetkezményeket fűz az elítéléshez, amelyeket a konkrét esetben a büntető ügyben eljáró bíróság nem látott indokoltnak, továbbá elvonja a bírótól annak lehetőségét, hogy a szankció alkalmazását vagy mellőzését az ítéletalkotó munkájában szabadon mérlegelhesse.

Az Alkotmánybíróság az ügy érdemi vizsgálata során mindenekelőtt a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jog alkotmányos tartalmából indult ki. Utalt rá az Alkotmánybíróság, hogy már több határozatban megerősítette: a „munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való alapjog [...] nem alanyi jogot garantál meghatározott foglalkozás folytatásához, tevékenység végzéséhez. [...] Másként megfogalmazva senkinek sincs abszolút joga a meghatározott foglalkozás, illetve valamely foglalkozásnak az általa kiválasztott formában történő gyakorlásához” {3134/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [13]; 3380/2012. (XII. 30.) AB határozat, Indokolás [19]; megerősítette: 3243/2014. (X. 3.) AB határozat, Indokolás [42]; 3050/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [8]; 3087/2016. (V. 2.) AB határozat, Indokolás [45]}. Az Alkotmánybíróság azt is kiemelte, hogy a foglalkozás szabad megválasztásához való jog az egyén autonómiájának kifejezésére, végső soron emberi méltóságának kiteljesítésére szolgáló eszköz. Már a 20/2013. (VII. 19.) AB határozat is rámutatott, hogy valamely foglalkozás megválasztásának a joga akkor teljes, ha magában foglalja a foglalkozás gyakorlásának a lehetőségét is (Indokolás [30]). A foglalkozás szabad gyakorlása – beleértve annak kezdetét és fenntartását egyaránt – a törvényhozás által kijelölt keretek között lehetséges. Kétségtelen ugyanakkor, hogy ez a védelem nem lehet korlátlan, annak mértékét illetően – más alapvető jogokra és értékekre figyelemmel – alkotmányos határokat kell szabni.

A határozat megállapítása szerint a jogalkotó számos esetben választotta valamely tevékenység gyakorlásának, hivatás megválasztásának, funkció ellátásának a korlátozásoként azt a megoldást, amelyet az Ftv. esetében is alkalmaz, nevezetesen, hogy a büntetőjogi felelősség alól való mentesülést követően meghatározott időn – jellemzően több éven – keresztül fennálló törvényi tilalmat állapít meg.

A foglalkozás szabad megválasztásához fűződő alapjog gyakorolhatósága függővé tehető objektív, vagyis tárgyi, illetőleg szubjektív, vagyis alanyi szempontoktól. Tárgyi feltételről akkor lehet szó, ha annak teljesíthetősége az egyén személyi tulajdonságaitól és körülményeitől teljesen független. Alanyi jellegűnek minősül a korlátozás akkor, ha a feltételek egyénileg teljesíthetők. Ez utóbbi esetben a lehetőség elvileg mindenki számára egyenlő feltételekkel nyitva áll (például ilyen a vizsgakötelezettség előírása), és a jogalkotó mozgástere is szélesebb, mint az objektív kritériumok meghatározása esetén {20/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [31]}.

A jogalkotó a tilalom felállításakor tulajdonképpen egyfajta „másodlagos büntetést”, az eredeti szankció mellé egy további, büntető jellegű jogkövetkezményt kapcsolt, amely a rehabilitáció fontos intézményét, a munka világába való belépést, az illető szakképzettségének megfelelő foglalkozás gyakorlása megkezdésének idejét hosszabbította meg. Az állami büntető hatalom gyakorlásának léteznek ugyanis a szűk értelemben vett büntetőjogon, büntető igazságszolgáltatáson kívüli eszközei is, ezek közé sorolhatók az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények

és az azok alól való mentesítés, azaz a rehabilitáció intézménye is. A vizsgált rendelkezés is a szűk értelemben vett büntetőjogi felelősségi rendszeren kívüli joghátrányt kapcsol a büntetőjogi felelősségre vonáshoz: az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesülést követő várakozási idővel hosszabbítja meg a hatósági engedély kiadásának korlátozását. Ez az időtartam pedig a szándékos bűncselekmény miatt kiszabott, végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés esetén a mentesítés beálltától számított 4 év. Az Alkotmánybíróság jelen döntésében fontosnak tartotta ezért leszögezni, hogy az állami büntetőhatalom büntető igazságszolgáltatáson kívüli eszközeinek alkalmazása esetén is érvényesül az a követelmény, hogy ne lépjenek túl a büntetőjogi intézmények alkotmányos korlátait jelentő határokon (Indokolás [46]).

Mindezen szempontokra figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XII. cikkében foglalt foglalkozás szabad megválasztásához való jog Ftv. által megvalósított korlátozását az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt követelmény, a szükségesség és arányosság általános tesztjét alkalmazva mérlegelte.

Az Alkotmánybíróság visszautalt saját gyakorlatára, amelyben a lőfegyvertartás kérdéskörét mindig is összekapcsolta az élethez és az egészséghez való jog, valamint a közbiztonság védelmével és általában azzal a veszélyhelyzettel, amit a lőfegyverek birtoklása szükségképpen eredményez. Éppen ebből fakadóan van különös jelentősége annak, hogy a lőfegyverek (lőszerek) tulajdonosi (birtoklási) azonosíthatósága és ellenőrizhetősége biztosított legyen, a fegyverek tartása állandó állami kontroll alatt álljon. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy szükségesnek tekinthető az a korlátozás, amely meghatározott bűncselekmények elkövetőit időlegesen kizárja a fegyverrel végezhető különböző tevékenységekhez szükséges hatósági engedélyek megszerzésére jogosultak köréből, még abban az esetben is, ha a korlátozás kihat az érintett foglalkozás szabad megválasztásához fűződő jogára azáltal, hogy annak következtében nem tudja tovább gyakorolni a hivatását.

A korlátozás szükségességének megállapítását követően az Alkotmánybíróság a korlátozás arányosságát vetette alá vizsgálatnak. Annak során kiemelt jelentőséget tulajdonított a következő körülménynek: az indítvány benyújtására okot adó peres eljárásban érintett felperest a bíróság a büntetőeljárásban a büntetőjogi felelősség megállapításával egy időben előzetes bírósági mentesítésben részesítette, amelynek következtében az ítélet jogerőre emelkedésének napján beállt a mentesítés. Az indítványozó mégsem volt jogosult az Ftv. szerinti hatósági engedélyre, az Ftv. kifogásolt rendelkezése értelmében az engedély kiadására további négy évet kellett várnia. Az Ftv. alkotmányjogi panasszal támadott rendelkezése így módon további négy évig korlátozta az indítványozó foglalkozásának gyakorlását. A korlátozás alkotmányosságát érintően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a jogalkotó által választott megoldás a legenyhébb eszköz-e az adott cél eléréséhez.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ftv. 3/A. §-ának kifogásolt rendelkezése az eredeti szabályozási koncepció alapján valóban huzamosabb ideig elzárta az érintetteket attól, hogy fegyverrel végezhető különböző tevékenységekhez szükséges hatósági engedélyt szerezzenek. E szabály különösen azok vonatkozásában vetette fel az alapjogi jogsérelem lehetőségét, akinek az ilyen engedély megszerzése valamely foglalkozás gyakorlásához volt szükséges (például fegyvermester). Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem hagyható figyelmen kívül, hogy a jogalkotó az eredeti szabályozási koncepción utóbb változtatott, és a hatósági engedély megszerzéséhez szükséges várakozási időt lerövidítette. A módosított szabályozás révén lényegében kifejezésre juttatta azokat az alkotmányossági szempontokat, amelyeket az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban megfogalmazott.

A szabályozás arányosságának értékelésekor az Alkotmánybíróság jelentőséget tulajdonított annak is, hogy a kifogásolt korlátozás már az eredeti szabályozási koncepció alapján sem a Btk. valamennyi törvényi tényállása vonatkozásában állt fenn, hanem csupán az Ftv. 3/A. § (2) bekezdés *b)* pontjában meghatározott bűncselekmények tekintetében. A bűncselekmények érintett körét ezenfelül a jogalkotó a rendelkezés módosításával időközben leszűkítette: egyes bűncselekményeket a továbbiakban már egyáltalán nem minősített relevánsnak, míg más bűncselekményeknél csupán a tényállás egy-egy elemét tartotta a várakozási idő megállapítása szempontjából mérvadónak.

Az Alkotmánybíróság a fentiek mellett figyelemmel volt arra is, hogy a löfegyverek megszerzésével és tartásával kapcsolatos szabályozás és az ennek részeként megjelenő korlátozások az államot terhelő alapjogvédelmi kötelezettségből fakadnak. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az emberi élet védelmének biztosítása kiemelkedően fontos állami kötelesség, amelynek teljesítése megalapozza az életre, testi épségre és egészségre veszélyes tárgyak körében a szigorú jogszabályi korlátozásokat.

Mindezen szempontok alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvánnyal támadott törvényi rendelkezés nem korlátozza aránytalanul a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot, ezért az nem alaptörvény-ellenes. Az Alkotmánybíróság ezért a bírói kezdeményezést elutasította.

Az eset konklúziójaként megállapítható, hogy az előzetes bírósági mentesítés alkalmazása a terheltet kedvezőbb helyzetbe hozta ahhoz képest, mintha az elítéléssel járó hátrányos jogkövetkezmények alól a törvény erejénél fogva mentesült volna. Abban az esetben ugyanis a mentesítésre is csak a próbaidő leteltének a napján, vagyis esetében további öt év elteltével került volna sor. Jóllehet, a foglalkozását az elítéléshez fűződő egyéb jogkövetkezmény miatt a bírósági előzetes mentesítése ellenére sem gyakorolhatta.

Irodalomjegyzék

- A Francia Büntető Törvénykönyv (Code Penal)* (1867). Sopron, Seyring Adolf Bizománya.
- ANGYAL Pál (1917): *A magyar büntetőeljárás jog tankönyve*. Budapest, Athenaeum.
- BÉKÉS Imre – FÖLDVÁRI József – GÁSPÁR Gyula – TOKAJI Géza (1980): *Magyar Büntetőjog. Általános rész*. Budapest, BM.
- BELOVICS Ervin – GELLÉR Balázs – NAGY Ferenc – TÓTH Mihály (2012): *Büntetőjog I*. Budapest, HVG-Orac.
- BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál (2007): *Büntetőjog. Különös rész*. Budapest, HVG-Orac.
- CZINE Ágnes (2018): A reformáció hatása a jogi gondolkodásra, különös figyelemmel Kálvin büntetőjogot érintő munkásságára. *Magyar Jog*, 65. évf. 1. sz. 9–15.
- CZINE Ágnes (2020): Fair Trial under Scrutiny. In SZABÓ Marcel – GYENEY Laura – LÁNCOS Petra Lea eds.: *Hungarian Yearbook of International Law and European Law*, 2019/1. DOI: <https://doi.org/10.5553/HYIEL/266627012019007001023>
- DÁRDAY Sándor (1895): *Igazságügyi Törvénytár. Rendeletek- és döntvényekkel kiegészítve*. Budapest, Athenaeum.
- KÁDÁR Miklós – KÁLMÁN György (1966): *A büntetőjog általános tanai*. Budapest, KJK.
- KASSAY Adolf (1878): *Új Magyar Büntető törvény magyarázata*. Budapest, Rautmann.
- LUKÁCS Krisztina – VIG Dávid (2019): The Detrimental Legal Consequences of a Conviction in Hungary. In MEIJER, Sonja – ANNISON, Harry – O'LOUGHLIN, Ailbhe eds.: *Fundamental Rights and Legal Consequences of Criminal Conviction*. Oxford, Hart. 107–127. DOI: <https://doi.org/10.5040/9781509921003.ch-006>
- SCHULHOF Géza (1884): *A Magyar Büntető Törvények Gyűjteménye I*. Budapest, Athenaeum.